

HERALDISK TIDSSKRIFT

BIND 2 • NR 11 • 1965

Slekten Ornings Våben
Av Hans Krag



SOCIETAS HERALDICA SCANDINAVICA

Heraldisk Selskab • Heraldinen Seura • Skjaldfræðafélagið

Heraldisk Selskap • Heraldiska Sällskapet

Slekten Ornings Våben

Av Hans Krag

I innledningen til stamtavlen over den nu utdøde dansk-norske slekt *Orning* i Danmarks Adels Aarvog 1907 er slektens våben beskrevet således: *to blå bølger i rødt felt, på hjelmen syv vekselvis røde og blå faner*. Disse tinkturer, farve på farve, er for en heraldisk betraktning mindre tilfredsstillende.

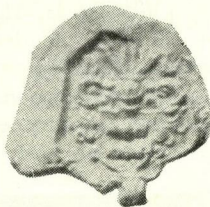
I HT I nr. 9 s. 422 redegjør *Sven Tito Achen* for tilfelle, hvor de i gamle våbenframstillinger anvendte farvestoffer i tidens løp kan ha undergått kjemiske endringer, således at f. eks. hvitt (brukt for sølv) kan være blitt sort, hvilket har medført at et våben feilaktig synes å inneholde farve på farve. Ukyndig overmaling av våbener på gammelt inventar kan ha gitt lignende resultater. På den annen side er farve på metall og metall på farve ikke en regel, hvorfra det ikke finnes undtagelser (se således HT I nr. 5 s. 229).

Det er uundgåelig å nevne disse forhold under en omtale av Orning-våbenet. De kommer imidlertid her i annen rekke, idet det først og fremst kan reises tvil om beskrivelsen av våbenet er korrekt hvad selve skjoldinnholdet angår. Riktignok opplyser DAA med henblikk på de to bølger i skjoldet, at slekten «stundom tillegges navnet *Bølle*», men da kilden her ikke anføres, lar det sig ikke slutte noget bestemt av dette.

Det viser sig ihvertfall at *Bernt Orning* til Vatne og Orninggård på Stord, skibshøvedsmann, nevnt 1641 og 1667 (DAA), i 1670 forsegllet med et våben, hvis skjoldmerke ikke var to bølger, men to liggende fiskeruser (neppe to risknipper eller vaser), den ene over den andre (se figur).

Dette er riktignok bare en enkelt avvikelse fra Orning-våbenet som det vanligvis beskrives, men den må tillegges betydning av flere grunner. For det første er bølger (d. e. bølgeformede bånd gående fra skjoldkant til skjoldkant) ikke

sjelden forekommende i dansk heraldik, mens fiskeruser her vel er enestående som heraldisk merke, og derfor vanskelig



Bernt Ornings segl 1670 (noget forstørret). I skjoldet vises tydelig to fiskeruser. Hjelmmerket, syv faner, fremtrer derimot ikke klart i dette segl.

kan ignoreres hvor de forekommer (de kjennes fra tysk heraldik). For det annet er det usannsynlig at en mann, hvis slektsvåben inneholdt to bølger, ville finne to fiskeruser å foretrekke som merke; og det er like usannsynlig at en gravør, som fikk et forelegg å arbeide efter, vilde forveksle den i heraldikken klassiske bølge med en fiskeruse. Mer sannsynlig er det da, at en mindre øvet iakttager kunde opfatte en fiskeruse som en bølge, særlig når den forekom i et segl av lite format, eller — som en annen mulighet — at en til våbenet berettiget vilde synes det var en forbedring å bytte ut fiskeruserne med bølger.

Det foreliggende materiale er for spinkelt til å tillate bindende slutninger, og noget mer enn det anførte er det derfor neppe å si om saken.

Dette skrives i første rekke som en oppfordring til andre forskere om å underkaste de eldre Orning-segl de måtte komme over, en nærmere prøvelse. Når det er bragt på det rene hvordan våbenet til enhver tid virkelig er ført, vil man formodentlig også ha bedre holdpunkter for å besvare spørsmålet om hvilke var våbenets korrekte tinkturer.

[DA] Dette materiale er beskyttet af ophavsret. Det kan downloades, lagres og udskrives til personlig brug og til ikke-kommerciel brug i forbindelse med undervisning og forskning. Bearbejdning, tilgængeliggørelse samt fremstilling af kopier er ellers kun tilladt i det omfang, der følger af lov eller aftale.

[NO] Dette materialet er beskyttet av opphavsrett. Det kan lastes ned, lagres og skrives ut for personlig bruk og for ikke-kommersiell bruk i forbindelse med undervisning og forskning. Bearbeidning, tilgjengeliggjøring og fremstilling av kopier er ellers bare tillatt i den grad som følger av lov eller avtale.

[SV] Detta material är skyddat av upphovsrätt. Det får laddas ned, sparas och skrivas ut för enskilt bruk samt för icke-kommersiellt bruk i samband med undervisning och forskning. Bearbetning, tillgängliggörande samt framställning av kopior är i övrigt bara tillåtet i den utsträckning som följer av lag eller avtal.

[EN] This material is protected by copyright. It may be downloaded, saved and printed for personal use and for non-commercial use in connection with teaching and research. Altering, making it available or producing copies is otherwise only permitted to the extent that follows from law or contract.